

es saig

Burocràcia i sanitat

La paraula burocràcia és d'origen francès; va néixer al segle XVIII, creada per un tal Vincent de Gournay, i és una paraula composta del francès *bureau* “oficina” i el sufix d'origen grec –cràcia que significa “poder”. Etimològicament és, per tant, el poder dels oficinistes, dels administratius, dels funcionaris, sempre a l'ombra dels polítics. Els diccionaris defineixen burocràcia com “autoritat, influència excessiva dels funcionaris públics en els negocis de l'estat”; ja la definició inclou un matís pejoratiu des del moment que parla d'un excés. Els exemples d'aquesta demesia, tots els hem viscut de prop en una o altra ocasió i surten en moltes obres literàries; basta recordar el “Vuelva usted mañana” de Larra que tan precisament critica aquest abús.

La burocràcia és criticable quan, en comptes de donar solucions, de facilitar la feina, crea problemes. Pensam que és el que ha passat amb el sistema de demanar hora al centre de salut per una visita del metge, de la infermera, per unes receptes, que s'ha implantat darrerament. Abans, una eficient i sempre amable administrativa t'assenyalava l'hora i ara una impersonal telefonista, des de Ciutat, t'assigna hora, a vegades al cap d'un parell de dies, amb la qual cosa pensam que es fomenta acudir a urgències per sortir-ne d'una vegada. A banda que es crea un sistema despersonalitzat, fred, i que pot ocasionar dificultats sobretot a les persones d'edat.

Possiblement el nou sistema promou o incrementa la tan raonablement criticada i perillosa automedicació; el malalt, en lloc d'esperar, s'estima més prendre un medicament que altres vegades li ha donat bons resultats o que qualcú li ha recomanat; potser exageram una mica, però el fet existeix, no és una invenció fantasiosa.

D'altra banda, passa que el malalt que necessita dues atencions diferents al centre de salut rebi hores distintes i hagi de perdre tot un matí. Sense comptar els errors que amb aquest sistema són més fàcils, que no sabem si s'han produït al nostre poble, però ens consta que a altres llocs sí s'han donat.

En fi, aquest sistema que s'ha implantat a la Comunitat Autònoma no ha millorat l'anterior, més aviat l'ha empitjorat considerablement. Hi ha una dita segons la qual “un fa l'errada i l'altre la paga”; en aquest cas la pagam tots nosaltres. I una altra dita diu que “rectificar és de savis”; però ben probablement demanar una rectificació és com “demanar peres a es pi”.

Ai, la burocràcia! Però, què hi farem? Estam fermats de mans i peus en poder de la burocràcia.

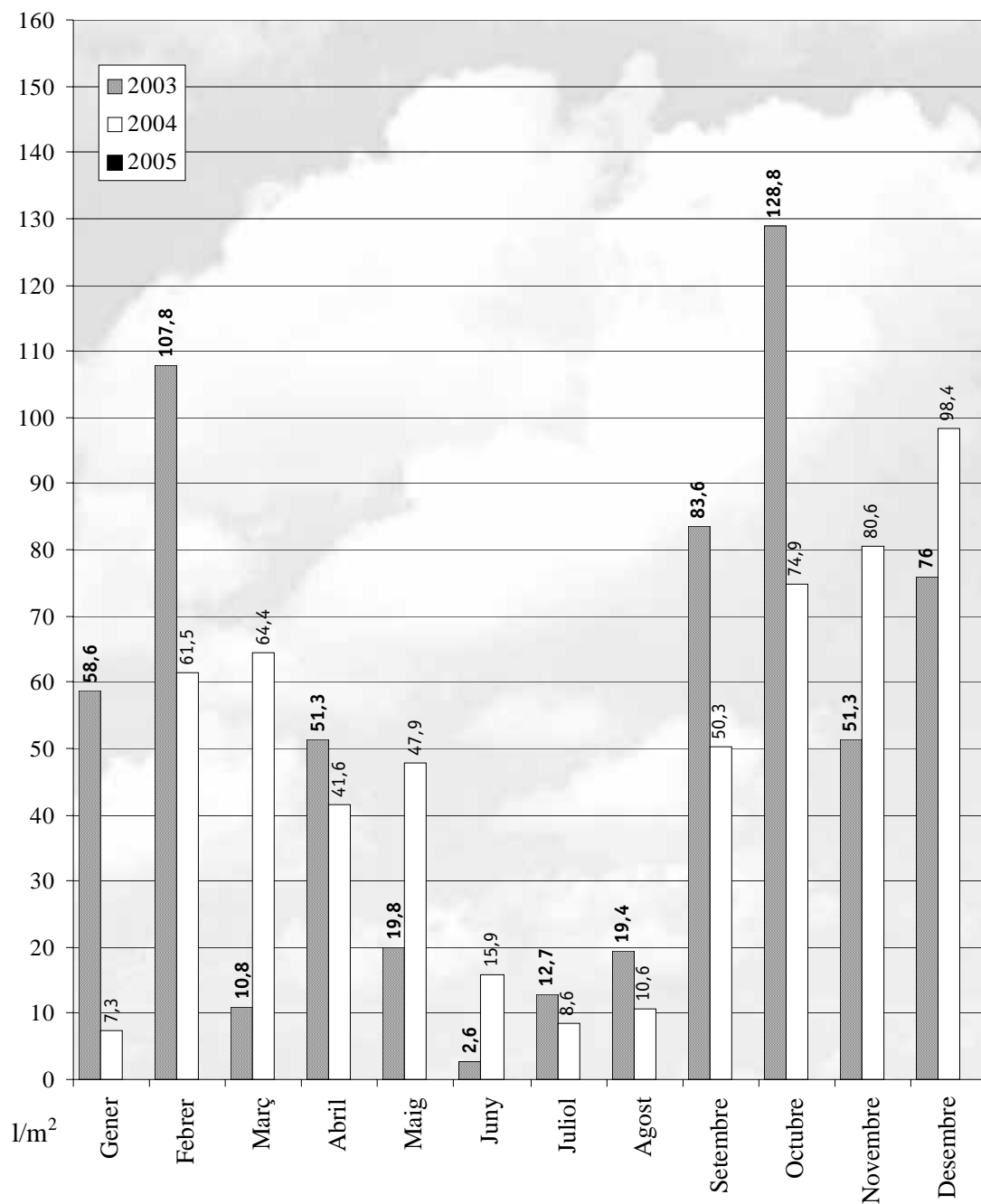

PORTADA
Ametller nevad
Foto de Jerònia Pou

Sumari

- 02 Editorial
- 04 Pluviòmetre
- 06 M'han dit que diuen
- 07 Moviment demogràfic
- 08 Sabeu on és?
- 09 El sant del mes
- 10 Una passejada, dues estampes...
- 11 Fa vint anys
- 12 Flora d'Algaida
- 14 L'Ajuntament informa
- 15 Els lectors escriuen
- 16 Esports
- 17 Noticiari de l'Obra
- 18 La neu a Algaida
- 20 Ens heu de fer una glosa
- 23 Plana d'Església
- 24 Xerradetes en cadena
- 27 Botiga Solidària
- 28 Sobre astronomia
- 29 La finestra d'Algaida Solidari
- 30 PSM-EN d'Algaida
- 32 Salut
- 36 Una xerradeta amb...

Dia 23 de gener, quan tancam aquesta secció, ens trobam amb un fet ben inusual: els pluviòmetres no han recollit gens ni mica d'aigua. Això dins un mes de gener no és gens normal, perquè, sense ser un mes de grans plugudes, no és especialment sec. Veurem què passa els dies que falten per acabar el mes.

La terra comença a estar ben eixuta i gràcies que el desembre va ser generós. En total es recolliren 98,04 litres, una quantitat important. D'aquesta manera, l'any natural de 2004 suposa unes pluges de 571,64 litres que, si no fa, coincideix amb les xifres de l'any agrícola. En conjunt, un bon any de pluges, lleugerament superiors a la mitjana.

En defensa pròpia

Diuen que la memòria és una arqueta formada per múltiples i minúsculs calaixos on retenim fragments de la nostra experiència. “La llei del silenci”, un reportatge de la revista *El Temps*, m’ha obert un d’aquells compartiments i ara, després de la lectura, passeig de bell nou com fa dos anys pels solitaris carrers empinats d’Abella de la Conca, una població situada al cor mateix del Pallars Jussà. Les cases, unes penjades damunt el barranc obert pel riu, les altres enclavades sota mateix d’un rocam impressionant, doten el poble d’una singular bellesa. Per damunt del caseriu, com si fos la cirera que adorna el pastís paisatgístic i arquitectònic, hi ha l’església de Sant Esteve, ben conservada, que, amb els seus tres absis i amb l’esvelt campanar de dos pisos, constitueix «un dels exemplars romànics més notables de tot el Pallars», segons els experts.

Quan visitàrem el poble, un assolellat capvespre de febrer de 2003, l’església romania tancada. Avui, gràcies al reportatge esmentat, sé que altre temps, al seu interior, hi havia dos retaules gòtics de gran valor artístic. Però encara que les portes del temple haguessin estat obertes de pinte en ample, no hauríem vist cap retaule. Un, el del Roser, després d’un misteriós robatori el 1972, el dipositaren —cosa que provocà una gran enrabiada dels abellins— al Museu Diocesà de la Seu d’Urgell, on és encara. I per tant l’altre, el retaule de la Pietat, un dia misteriosament va desaparèixer.

Durant la nostra curta visita no poguérem parlar amb ningú, el poble semblava desert i no arribaven a mitja dotzena les cases amb indici de vida activa. Però igualment no n’hauríem tret clarícia: en interessar-se qualcú per l’altre retaule, els interrogats feien el mussol i xiulaven. No explicaven que, indignats per l’espoli del retaule del Roser, havien decidit

exercir una forma directa de justícia: desmuntaren el retaule que els quedava a trossos i se’l repartiren entre els veïnats: un fragment per a cada casa en un bon amagatall. Durant anys aquest retaule oficialment no era enlloc. I no sortí fins que aconseguiren de les autoritats un compromís satisfactori. Avui el retaule de la Pietat, ja restaurat, és al museu comarcal d’Isona, el poble veïnat d’Abella, a l’espera de poder instal·lar-lo definitivament a l’església de Sant Esteve amb les necessàries mesures de seguretat.

Potser algú, molt rigorós amb les formes, trobarà poc ortodoxa i gens exemplar la forma de lluita empresa pels abellins en defensa del seu patrimoni. És possible que així sia. Però el que no té discussió possible és la seva efectivitat. Als pobles petits, ens cal posar en marxa la imaginació, i sobretot la suma d’esforços, per oposar-nos als abusos de poder dels qui tenen els recursos. No només ens volen furtar el patrimoni, la identitat, tot allò que és ben nostre, sinó que també ens volen robar el dret a la discrepància.

Ara mateix el ministre Montilla, a tots els que votarem no a la Constitució Europea, ens ha anomenat feixistes. Pel simple fet de pensar que aquella Constitució no reconeix de forma suficient la diversitat lingüística, cultural i nacional d’Europa, ens posa en el mateix sac que els enemics de la democràcia. Davant aquest insult, faig com els abellins: pos ben a cobro el meu patrimoni, és a dir la meua ideologia, que per això és ben meua i no vull que me la furtin. Vull ser respectuós amb tothom i no insultaré ningú. Simplement, dia 20 de febrer posaré un No dins l’urna. I seré tan demòcrata, tan europeista, tan ciutadà de les Illes Balears i tan català de nació com dia 19.

Qualque mes aquest sord podria fer un embull: reproduir els comentaris del mateix mes de fa un parell d'anys i segurament que ningú, o quasi ningú, se'n temeria. I és que els temes es repeteixen any rere any. Gener: Cap d'any, matines, Reis... Febrer: Sant Honorat. Març: Camestortes. Abril: Pasqua i la Pau,... i així fins a desembre i torna començar. Entremig, això sí, els temes de sempre: robatoris, circulació, aparcaments, si fa fred o calor, si plou molt o poc,...

I aquest mes toca parlar de Sant Honorat i, sobretot, de la revetla, dels foguerons. Quasi, quasi en podríem fer un monogràfic, de tants comentaris com hem sentit. Pareixia que les eleccions havien de ser l'endemà, com aquell qui diu, tant de moviment de les "forces polítiques" com es va veure. Anirem ben alerta a identificar-los, però hi havia, a parer d'alguns, llocs ben definits per les tendències polítiques. Fins i tot diuen si a qualque redol regalaven el menjar (que, naturalment, abans havien comprat a l'ajuntament). Per cert, que el fet de fer pagar un simbòlic euro pel menjar fou molt ben vist per tothom. I el comentari més freqüent era que ja no s'havia de llevar aquest costum: sempre trobarem qualque bona causa per destinar-hi un grapat d'euros.

El que hi hagués una gentada a la plaça no fou cap novetat, tant pel fet de ser dissabte com pel bon temps que feia dia 15 de gener. La novetat fou el fogueró dels aficionats al volei, que feren un bon fogueró, i ben animat, al carrer de can Reus. Per cert, que l'hagueren de canviar de lloc per les protestes (i denúncies), a l'Ajuntament, de qualque veïnat; qualcú va comentar que ell feia temps que protesta per "una cosa", que el molesta davant ca seva fa temps, i no ha aconseguit res de res (que pensau amb l'aturada dels autocars?... Malpensats!) Bé, com ens han dit, aquest fo-

gueró fou dels més animats, però també ens han dit que l'intent de sonar una bona ximbombada no fou cap èxit brillant: el jove hauria de practicar un poc, no!, molt més aquesta afició.

Qualcú ha fet arribar a aquest sord tota una sèrie de comentaris, encara sobre el mateix tema de la revetla, però com que trobam que ja n'hi ha prou, i n'hi ha qualcun de pujat de to, els hem enviat a fer companyia a En Camestortes, que ho pot dir tot, i com que tanmateix se'l carreguen, digui el que digui... Hem sentit qualque comentari, referent a la preparació de la festa de Carnaval, que a Algaida té, a més de la Rua, un personatge original i tradicional com és en Camestortes. Ens ha arribat a l'orella bona que a moments hi ha un cert desànim o cansament. Ja sé que l'opinió d'aquest pobre Sord no pesa gaire, però seria una llàstima que es tornàs interrompre aquesta tradició recuperada recentment.

No podem acabar Sant Honorat sense parlar de la missa de festa i dels cossiers, que estiren molta de gent de fora poble, però que cada any ens tenen als algaidins badocant, vull dir amb la boca oberta o gaudint, com si els veiéssim per primera vegada. Bé, ara aprofitarem per comentar la crida que feren per entrar nou cossiers nous. Durant anys, quasi des de la seva recuperació, fa més de trenta anys, hem sentit comentaris no gaire favorables per al grup: des que eren un clan, un cercle tancat, una "cosa nostra" (màfia),... que estaven en mans d'un grup polític i unes famílies,... I ara que fan una crida, pública i ben clara, no es presenta gent a bastament. Com s'explica aquest fet? O tots aquells comentaris, amb bastant mala llet, no eren més que per veure si se n'anaven a fer punyetes? Una cosa sí que ens han comentat: el sorteig que es va fer, es va fer amb tota serietat, fins i tot solemnitat, per part de les nostres autoritats.

Ara ja ha passat Nadal i ja podem criticar, una miqueta, l'Ajuntament. Bé, criticar, criticar... no. Només reproduïrem els comentaris d'unes mares que es queixaren que a l'arribada dels Patges dels Reis no es tancà la circulació a plaça, ni tampoc, i això sí que és estrany, la nit de les carrosses dels Reis. Recordarem, ara que hi ha temps per fer-ho, la idea d'unes mares que fa un parell d'estius demanaven envoltar la plaça amb tanques o amb reixa i, així, els al·lotets podrien jugar-hi tranquil·lament.

Ja ens hem allargat massa, però més endavant haurem de demanar a l'Ajuntament com està aquest "estudi integral" de la circulació algaidina, ja que fa mesos que hi fan feina i, de moment, aquest Sord no en té cap notícia. Segurament, i això no és conya, el tema és difícil; per tant, no és estrany que es retardi.

Nota del consell de redacció

Aquest Consell de Redacció de la revista *es saig* vista la recent trajectòria de la publicació (que està acabant les idees, les ganes, i que ja té una certa edat...) està preparant unes bases per convocar un concurs-oposició per cobrir mitja dotzena de places. Estam estudiant la possibilitat de doblar el sou que venim rebent mensualment, a fi de fer la tasca més atractiva. Us anirem informant, però els interessats poden manifestar-ho a qualsevol membre d'aquest Consell de Redacció i, així, aniríem preparant el terreny. (No s'admeten obsequis de cap tipus de part dels interessats, per evitar possible prevaricació).

Un sord

Defuncions

Joan Mut Andreu

Va morir a Pina, dia 26 de desembre.

Antònia Trobat Oliver

Ens deixà dia 30 de desembre.

Gregori Oliver Aloy

Morí a Pina, dia 6 de gener als 85 anys.

María Soledad Doya Domingo

Morí dia 6 de gener als 48 anys.

Sebastiana Tomàs Pujol

Va morir dia 13 de gener als 92 anys.

Pedro Rebassa Llompart

Morí a Pina, dia 13 de gener als 84 anys.

Toni Puigserver Sastre

Ens deixà dia 15 de gener a l'edat de 70 anys.

Felip Gelabert Bibiloni

Va morir dia 17 de gener als 80 anys.

Bartomeu Oliver Oliver

Morí dia 18 de gener.

Maria Pau Gayà Estela

Va morir dia 18 de gener amb 8 mesos.

Fernando Pastor Porcellar

Va morir dia 21 de gener.

Naixements

Noelia Collado Marquès

Filla de Sebastian i Ana va néixer dia 5 de gener.

Lara Liporace Ciurana

Filla de Jorge Daniel i Judith va néixer dia 14 de gener.

Jaume Ignaci Sampol Fuster

Fill de Gabriel i Mònica va néixer dia 16 de gener.

Un **garriguer** és l'home encarregat de guardar una garriga; és a dir que vigila un terreny no conreat, poblat de mates i arbusts i arbres no gaire grossos. En temps primer el garriguer habitava a una caseta com la de la fotografia d'avui.

A Mallorca, molt sovint la garriga és producte de la degradació dels alzinars i pinars i es poden distingir dos tipus de garriga. Una és la constituïda pels ullastres i garrovers, que ocupa el pla i migjorn de l'illa. L'altra està formada per xiprells i romanins i ocupa els llocs més secs de Mallorca. Altres plantes característiques de les garrigues són: el garballó, que creix als extrems de la Serra de Tramuntana; la ginesta borda, la rapa blava, l'esperguera vera, etc.

Les garrigues eren llocs propicis per als forns de calç i pastures d'ovelles. El garriguer s'encarregava d'impedir els robatoris de lleonya i la caça furtiva. Actualment l'aprofitament de les garrigues es limita a la caça, que es lloga a les societats de caçadors.

Llinatge

Garriguer. Existent a Fontanilles, Palafrugell, Palamós, Girona, etc.

Topònims

Les Garrigues. Comarca natural i històrica, situada entre la Conca de Barberà, el Priorat, la Ribera d'Ebre, la Ribera del Segre i el Baix Urgell.

Creu de la Garriga. Creu de terme a la partió d'Algaida i Ciutat, situada dalt de les costes de Xorrigo, vora Ses Canyes i ran de la carretera.

Cançó

Un sonador de *guitarra*,
trob que bon ofici té,
però un pobre garriguer,
passa pena i jeu en terra.

Pista

Es troba situada, aquesta caseta de garriguer, dins terres d'una possessió algaidina, que tenia la seva posada on hi ha actualment el Cafè de Sa Plaça. La família dels Fiol, antics propietaris de la possessió, tenien la seva tomba d'enterrament al lateral esquerre de la capella del Roser.

Solució del mes passat

El canaló deteriorat, protagonista a *es saig* anterior, recollia les aigües de pluja de la portassa de Can Bodegó, situada al Carrer dels Cavallers, vora Can Mulet Petit.

M. Fiolet

Santa Apol·lònia, màrtir

Sabem d'aquesta santa, que va viure al segle III, gràcies a sant Dionís Alexandrí: Apol·lònia era natural d'Alexandria i va dur una vida exemplar i era molt respectada a la seva ciutat. En temps de l'emperador Deci, es va promoure una persecució contra els cristians i Alexandria no se n'escapà; els cristians eren obligats a abjurar de la seva fe i feien befa d'ells pel fet d'adorar com a Déu un home crucificat. Sembla que la persecució va ser promoguda i dirigida per un pretor anomenat Filip l'Àrab. Apol·lònia, ja d'edat avançada, va ser maltractada i li arrencaren dents i queixals; després encengueren una gran foguera i l'amençaren de cremar-la viva, però va ser ella qui, beneint Déu, es llançà al foc i va ser consumida gairebé instantàniament.

Aquesta mort planteja el problema de si és lícit sacrificar-se voluntàriament. Sant Agustí ho comenta i defensa que mai no és permès disposar de la pròpia vida, suïcidar-se, però justifica el cas de qui, per inspiració divina, accelera la seva mort com en el cas d'Apol·lònia i d'altres dones que feren el mateix per guardar la seva castedat.

Hi ha una altra versió curiosa, si bé totalment fantàstica: Apol·lònia estaria casada amb un home geniüt i aspre, que sempre es queixava, descontent de tot el que ella feia, i que sovint li pegava. En certa ocasió el marit li etzibà una sèrie de bufetades tan fortes que li feren saltar totes les dents i tots els queixals. I que per això santa Apol·lònia és advocada pel mal de queixal i també per donar paciència i resignació a les dones que tenen uns homes de mal geni, iracunds i violents. En fi, santa Apol·lònia és un exemple d'aquesta plaga tan actual de violència domèstica o de gènere; és clar que el seu exemple el que ens proposa contra aquest mal és la resignació, la conformació i la submissió.

La festa d'aquesta santa se celebra dia 9 de febrer. I devia ser una santa molt venerada als Països Catalans perquè el seu nom, malgrat considerar-se "lleig", està –o estava– bastant estès entre nosaltres.

Una passejada, dues estampes...

Miquel Serra

Amable lector o lectora, potser has posat la teva mirada sobre una de les imatges del puig de Randa que il·lustren aquesta plana. Si és així, fas el mateix que una dona santjoanera a principis del segle passat; ella, del seu poble estant, es girava cap al perfil de la muntanya randina per topar amb el pensament del seu fill, també santjoaner de naixença, que aleshores vivia a Lluçmajor i que pujava sovint a Cura per raó dels estudis. El seu fill era el pare franciscà Rafel Ginard i Bauçà, el formidable recopilador del cançoner popular de

Mallorca. Ell mateix conta aquesta anècdota al llibre de memòries *De com era infant*, publicat pel Col·lectiu Teranyines. I ja hem arribat al pretext justificatiu d'aquesta breu nota: retre modest i públic homenatge a un grup que, superant tots els obstacles - econòmics i d'altres -, ha sabut dinamitzar de manera exemplar la vida cultural i l'autoestima del seu poble. Entre altres proeses, el llibre esmentat és el catorzè de la col·lecció de monografies que publica Teranyines. Per molts anys!, coratjosos santjoaners i santjoaneres!

Número 50, febrer de 1985

Fa vint anys *es saig* va publicar el número 50 i per celebrar-ho va dedicar bona part de la revista a recordar mestre Llorenç Batle. A la portada es reproduïa una foto dels nostres cossiers, on veim mestre Llorenç en el paper de la dama; possiblement sigui aquesta la fotografia més antiga que tenim dels cossiers. També se li dedicava l'editorial, un escrit del seu nét Llorenç Capellà –“Un buit en el meu record”-, un altre de la seva néta Margalida Capellà –“Llorenç Capellà, glosador de naixement”- i un d'en Biel Majoral –“Mestre Llorenç Batle, un home compromès”-; en conjunt aquests articles ens donen una visió, encara que concisa, prou significativa de la figura de mestre Llorenç. A més, uns quants glosadors també el recorden: concretament, en Jaume Toledo, en Pere Toledo, en Bernat Coll i Sureda i en Bernat Fullana. Tot això acompanyat d'unes quantes fotografies antigues.

També trobam les puntualitzacions d'en Calaix Desastre a la demanda del batle de rectificació de l'escrit del mes anterior en què se sentí ofès en el seu honor. Ja us en parlarem el mes passat i l'amenaça de jutjat es quedà en un no-res.

N'Andreu Majoral comenta un bolletí informatiu publicat per l'Ajuntament; n'Alexandre Pizà informa sobre les malalties venèries; a la secció de Pina, en Xesc Oliver comenta diverses notícies i ens mostra un ninot, fet amb la neu que hi va caure. Va ser un any de nevada al Pla; i no falten les seccions habituals d'Esports, un Sord, Passatemps, Obres il·legals?, etc.

Com a detall curiós us direm que aquest deu ser un dels poquíssims números sense la Xerradeta de la darrera plana. En el seu lloc hi ha dues fotos antigues ben curioses per les persones que hi figuren (totes elles identificades) i per l'actitud amb què actuen. No us direm res més; en tot cas, mirau de reveure-les.

El llevamà silvestre *Calendula arvensis* L.

Etimologia

El nom genèric, *Calendula*, és un dels seus noms comuns i deriva del llatí *calendae*, que significa primer dia de cada mes; fent referència, probablement, a les propietats emmenagogues de les seves flors. De fet, en castellà un altre dels noms vulgars és “flor de cada mes”. El nom específic, *arvensis*, significa del camp, i és un nom molt comú entre les males herbes més abundants.

Descripció

Planta de la família de les Asteràcies o Compostes, una de les famílies amb més espècies del món, i la més abundant d'Algaida i de les Balears. És una planta anual (teròfit), herbàcia; pubescent i fortament olorosa. Les tiges assoleixen fins a 30 cm d'alçada, si bé les més comunes no sobrepassen els 20; són dretes o ascendents, amb les branques esteses. Les fulles es troben en disposició alterna. Són de forma oblonga, obtuses, enteres o feblement sinuato-dentades; les inferiors, atenuades en un curt pecíol; les superiors són arrodonides a la base i abracen una mica la tija (semiamplexicaules). Les flors es troben disposades en capítols, com és característic de la família. Els capítols són inflorescències caracteritzades per presentar un nombre variable (generalment alt) de flors sèssils, insertes sobre un receptacle i envoltades de bràctees formen un involucre en forma de copa. Aquests capítols es troben disposats de forma solitària a l'extrem de les branques i poden assolir gairebé 2 cm de diàmetre. En aquests capítols hi ha dos tipus de flors: les externes, que presenten un únic pla de simetria (flors ligulades); i les internes, amb cinc plans de simetria (flors floscules). Ambdós tipus de flors són de color groc ataronjat. Aquestes flors presenten un calze soldat a l'ovari (ovari ínfer) i una

corol·la formada per cinc pètals soldats. L'androceu només és present a les flors flosculosas i està constituït per cinc estams amb els filaments lliures i les anteres soldades (característica pròpia de la família). El gineceu, present als dos tipus de flors, està format per dos carpels soldats amb una única llavor al seu interior. Els fruits són cipseles de morfologia variable, les exteriors corbades amb el dors espinós, les interiors de forma més cilíndrica, semblant cuquets. Tots ells queden tancats dins dels capítols fins al moment en què són alliberats.

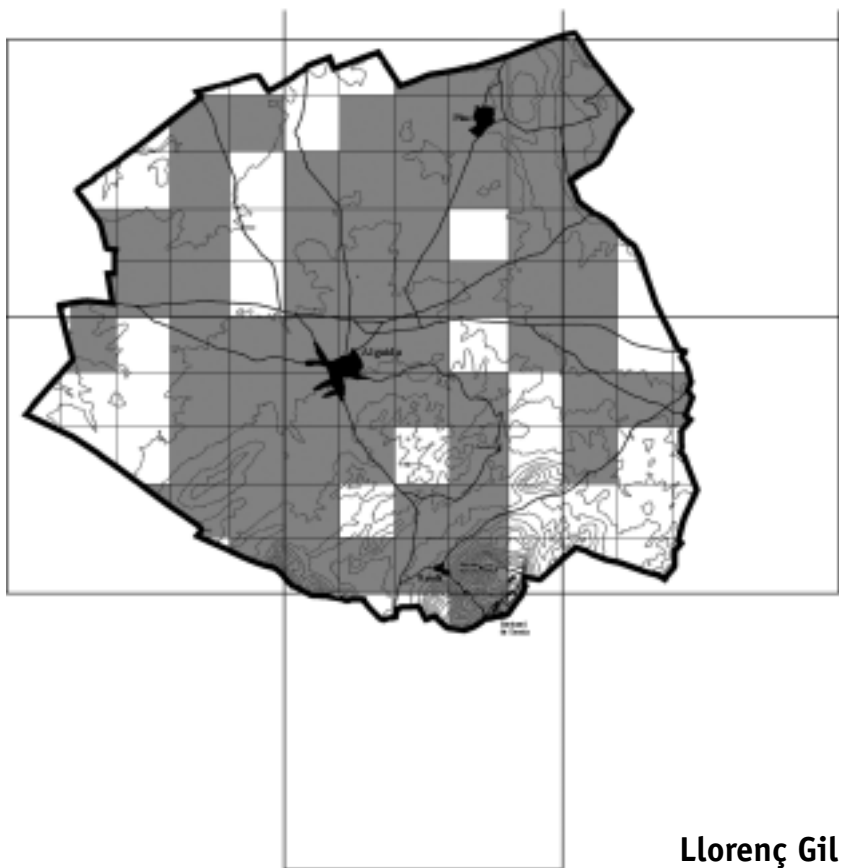
Floreix entre els mesos d'octubre i abril; fructifica en unes poques setmanes, si bé la dispersió de les cipseles es pot perllongar bastant més temps.

És una planta de llocs nitròfils, especialment indrets pasturats i camps en guaret.

La seva distribució és paleotemperada (centre i sud d'Europa, Àsia menor i Àfrica septentrional). A Balears viu a totes les illes, excepte la de Formentera. És una espècie molt comuna. L'he localitzada a pràcticament totes les quadrícules visitades amb suficient profusió; és molt probable que sigui present també a bona part de les altres quadrícules on encara no l'he trobada.

Usos tradicionals

Té propietats emmenagoges, és a dir ajuda a la regulació de la menstruació. Per a aquest ús s'utilitzen exclusivament les flors macerades en esperit preses per via oral. Altres propietats: les fulles són vulneràries, és a dir serveixen per ajudar a la cicatrització de les ferides; els flòsculs s'usaren antigament per substituir el safrà, així com per donar color al saïm o a formatges.

Llorenç Gil

Campanya solidària amb el Sud-Est Asiàtic

Des de l'Ajuntament d'Algaida amb la col·laboració de l'Associació Algaida Solidari, s'ha organitzat una campanya de solidaritat i ajuda per als països que foren afectats pel terratrèmol submarí del passat 26 de desembre, a la qual hi participen entitats i associacions culturals i esportives del municipi.

Dins aquesta campanya, ja s'ha recaptat la quantitat recollida amb motiu de les festes de sant Honorat i sant Antoni, que fou de 2.844,33 €, durant les torrades, i de 1.249,50 €, a la bacina de la missa de Sant Honorat.

A més d'aquests actes, la banda de Música d'Algaida, l'Orfeó Castelltix i la Petita Coral oferiren un concert solidari a l'església el passat dissabte, 29 de gener. Quan acabi el mes de gener es recolliran les caixes solidàries que s'han repartit a diferents indrets amb la finalitat que la gent hi pugui fer aportacions.

Igualment, volem informar que s'està organitzant una Festa Solidària a la plaça per al proper 5 de març, a la qual hi participaran entitats i associacions del municipi. De tot això i dels actes realitzats se us informarà oportunament.

Per altra part, en el ple del passat 13 de gener, els grups polítics que formen el consistori decidiren destinar les indemnitzacions que perceben els regidors per assistència a les comissions i plens i les assignacions que corresponen als grups polítics, amb representació municipal del darrer trimestre de l'any passat, als països afectats per aquest cataclisme, les quals són: PSOE, 2.540 €; PP, 1.155 €; UM, 1.060 € i PSM, 558 €.

Des de l'Ajuntament volem donar les gràcies a tots els que han col·laborat i col·laboren amb aquests actes que s'estan organitzant i també agrair la solidaritat mostrada pels pobles d'Algaida, Pina i Randa cap a aquest països que han patit i pateixen els efectes d'aquest devastador terratrèmol.

Dimissió de la regidora Margalida Trobat Vega

A la sessió ordinària que va tenir lloc el passat 13 de gener, el ple de l'Ajuntament va acceptar la dimissió de na Margalida Trobat Vega com a regidora de la corporació.

S'haurà d'esperar que la Junta Electoral Central remeti la credencial d'en Pere Oliver Cirer a l'Ajuntament perquè l'actual batle de Pina prengui possessió com a nou regidor pel PSOE de la corporació.

Fins que no s'organitzi el consistori en la incorporació del nou regidor, el batle assumeix la presidència de la Comissió Informativa de Festes, Turisme, Medi Ambient i Promoció Econòmica.

Ordenança Municipal de Subvencions

A la mateixa sessió, l'Ajuntament plenari va acordar per unanimitat l'aprovació inicial de l'Ordenança Municipal de Subvencions. El text d'aquesta ordenança romandrà a exposició pública durant trenta dies a efectes de reclamacions i suggeriments. Entrarà en vigor quan es publiqui la seva aprovació definitiva al Butlletí Oficial de les Illes Balears.

Aquesta ordenança contempla les normes que regularan el procediment que s'haurà d'aplicar per a l'atorgament de subvencions per part de l'Ajuntament, d'acord a la Llei General de Subvencions aprovada per la Llei 38/2003, de 17 de novembre.

L'Ajuntament d'Algaida convocarà durant aquest mes de febrer les entitats i associacions del municipi a una reunió per explicar els continguts d'aquesta nova ordenança municipal.

A principis del 97, dos ornitòlegs santanyiners vengueren a Algaida per fer una entrevista a en Pere Joan *Peret* i a en Toni *de Purgatori*, per obtenir dades per a l'*Atlas Ornitològic de les Balears*. Quedaren sorpresos dels coneixements dels dos entrevistats sobre el tema i, una vegada acabada la llarga xerrada, comentaren que, cada vegada que desapareix un personatge així, desapareix una part molt important de la nostra cultura popular i, a més a més, és una pèrdua irrecuperable.

Tots dos ens han deixat, a una edat en què ens haurien pogut ensenyar molt.

El dissabte de Sant Honorat, poc abans del foguerons, el cor d'en Toni *de Purgatori*, que ja l'havia avisat feia temps, aquesta vegada l'atacà amb traïdoria i s'aturà definitivament.

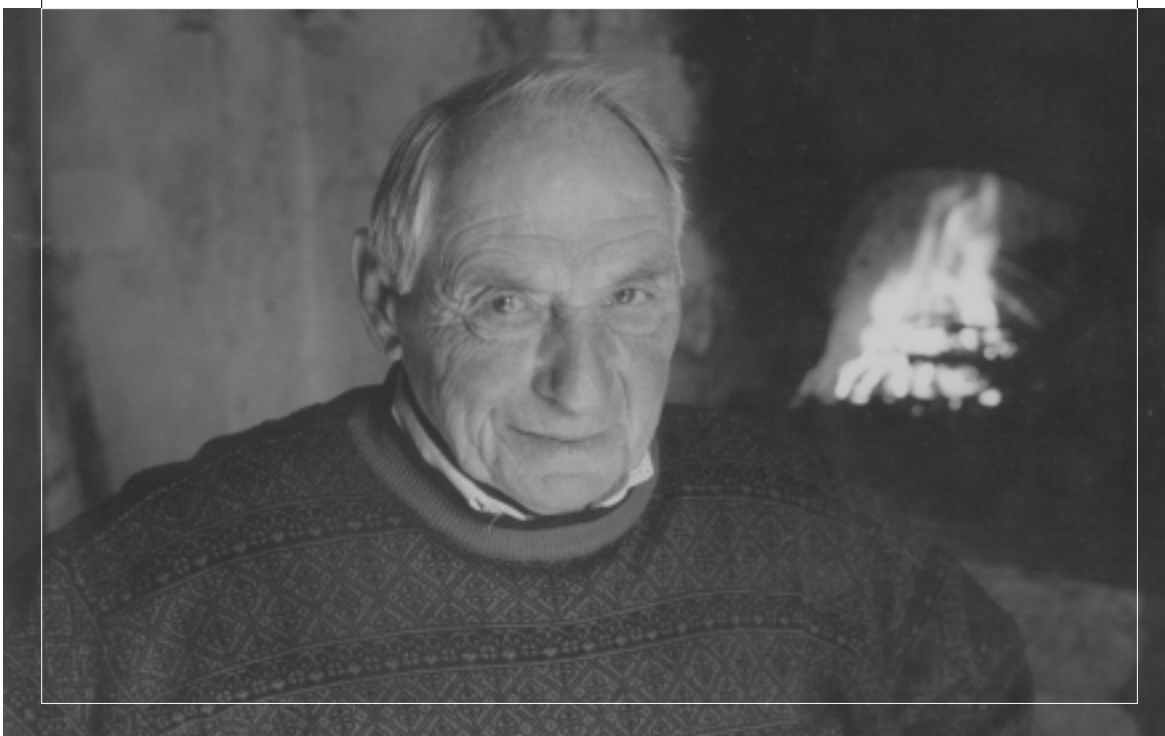
Aquesta foto d'en Toni li va fer un altre gran amant de la natura, en Climent Picornell (mort molt jove), també gran amant dels ocells i les plantes, i que amb en Toni feien unes bones xerrades quan es trobaven.

Aquesta fotografia, deia, és una obra d'art. Va captar la forta personalitat d'en Toni, perquè en Toni era tot un caràcter i, a vegades, un caràcter difícil. Però sempre el trobaves quan l'havies de menester, fos per posar-hi les mans o per demanar-li un consell. Quan havies fet feina amb en Toni, t'adonaves que, a més de fer la feina, t'havia ensenyat a fer-la. Molts de mestres, a qui han ensenyat a ensenyar, no tenen la pedagogia que en Toni tenia naturalment.

Al seu funeral vaig sentir qualcú que comentava que n'Andreu havia perdut un bon podador. Jo sé positivament que n'Andreu, com jo mateix, hem perdut un amic i un mestre.

Fins sempre Toni.

J. M.

Futbol

Comencem la crònica esportiva d'aquest mes amb una notícia: el president Pere Fullana Puigserver ha abandonat el seu càrrec per motius laborals. La Junta Directiva es farà càrrec de totes les seves obligacions fins a final del mandat. Un dels vicepresidents ha assumit el càrrec com dicten els estatuts del club.

L'equip dels grans continuen amb la seva tònica perdedora. La seva situació comença a preocupar, ja que es troba a tres punts de la zona de descens. Els dos darrers partits, que són els primers de la segona volta, han suposat dues derrotes bastant contundents. 4-3 dins el Rafal i 1-3 amb el Ses Salines de Sebastià Feliu dins el Porrassar. De totes maneres, l'equip de Tomeu Fullana no ha estat molt inferior a aquests equips quant a joc, tenint en compte que són dos dels equips capdavaners de la lliga. La feblesa de la defensa és el detonant d'aquestes derrotes i determina la situació en què es troba l'equip dels grans.

Les properes jornades representen una final a cada partit, perquè ens enfrontam contra rivals directes.

Les categories inferiors tampoc no presenten un bon balanç de victòries. Com durant tota la temporada, continua la irregularitat; això fa que tots els equips estiguin situats en posicions mitges i baixes a la taula classificatòria. Tal vegada podríem constatar la bona tasca duita pels diferents entrenadors i ajudants que han de fer feina amb plantilles curtes i també poc compromeses amb la tasca. Aquesta manca d'il·lusió és un fet preocupant pel bon esdevenir del futbol al nostre equip.

Pel que fa a les al·lotes, continuen el seu camí a la categoria de plata sumant derrotes, tant al Porrassar com a camp extern. Cal destacar que aquests resultats negatius són un poc més ajustats que en partits anteriors. Acaba de començar la segona volta i esperam que

s'aconsegueixi reconduir la situació. Tant Joan Nicolau com el manager Pep Prieto faran tot els esforços possibles per tal d'aconseguir aquestes tan anhelades victòries.

L'equip femení B continua situat a la zona tranquil·la de classificació.

Volei

L'equip tècnic ha treballat de valent durant tot el mes de gener per tal de reforçar la plantilla. Conegudes les baixes de la jugadora russa Elena i de la central canària Débora, des de fa dos partits l'equip algaidí ha incorporat la jugadora argentina Julieta Borghi, una al·lota d'1,91m d'alçada i internacional amb la selecció del seu país. L'altra jugadora nova és la catalana Júlia Mandaña, que juga a la posició de central i és la parella de la capitana Cati Pol a la competició de volei platja. És una jugadora molt potent físicament i que pot aportar moltes variants en atac. Amb aquestes dues incorporacions i la recuperació de la jugadora, també argentina, Marianela, que havia estat lesionada, s'obre un bri d'esperança perquè l'equip d'Adrian Fiorenza pugui recuperar totes aquestes derrotes anteriors i torni a lluitar per les posicions capdavaneres.

Aquest mes també xerrarem de l'equip masculí de volei, un equip ple d'il·lusió que afronta la segona temporada a la categoria de segona balear masculina. Cal destacar que durant l'any 2005 encara no han perdut cap partit. Des d'aquesta secció els animam que l'any que ve tornin a organitzar el magnífic fogueró per les festes de Sant Honorat, que va omplir de goig el carrer Pare Bartomeu Pou i tots els seus convidats.

Futbol i volei

Toni de Gràcia
Alexandre Mulet

Escacs

Jaume Toledo

Resultats Futbol

Rafal - CE Algaida 4-3

CE Algaida - Ses Salines 1-3

Resultats Volei

Drac Hotels CV Algaida - Sagrat Cor Sarrià 3-2

Univ. de Almeria - Drac Hotels CV Algaida 3-0

Drac Hotels CV Algaida - Giossepo Elche 3-1

Escacs

Quant a la participació de jugadors del Club d'Escacs Algaida als torneigs de finals de 2004, podem destacar el 3r lloc aconseguit per en Jordi Valls al torneig de Maria de la Salut i el subcampionat de Mallorca juvenil per part d'en Sebastià Massanet, que li donà opció a disputar al campionat de Balears de l'esmentada categoria. Els dos mateixos jugadors foren els primers classificats del torneig local de Sant Honorat. La victòria va ser per a en Jordi Valls, mentre en Jorge Navarrete s'havia de conformar amb la tercera plaça. Vicenç Canyelles va ser el brillant guanyador de la competició infantil. D'altra banda, el club algaidí ja està immers de ple dins la lliga per equips, per primera vegada dins la màxima categoria dels escacs de l'illa: la preferent. A la primera jornada es va perdre a casa contra el subcampió de Mallorca: Casa Catalana per 1.5 – 4.5, mentre que a la segona s'aconseguí un valuós empat dins Assessoria Balear.

A darrera hora s'ha decidit formar un equip filial que juga a tercera categoria. Ha tenguut un magnífic començament guanyant clarament els dos primers encontres per 0-4 i 3-1.

Activitats previstes

Data

13 de febrer de 2005

Excursió

Volta al puig Caragoler de Femenia

Dia 13 de febrer, farem la **volta al puig Caragoler de Femenia**. Aquesta muntanya, veïna del puig Roig — del qual està separat pel coll i torrentó dels Ases— ofereix la possibilitat de contemplar, a través d'una volta no gaire dura, un gran panorama sobre el sector més septentrional de la Serra de Tramuntana. La sortida serà des de la plaça a les 9 hores.

es saig

La neu a Algaida

Fotografies de
Jerònia Pou

Antonia Alorda Sureda

---

de s'estanc

Bon vespre. Avui ens trobam amb un dia molt assenyalat, el dia de Sant Honorat i acabam de sortir de l'església d'escoltar el concert que aquest horabaixa ens ha ofert la Petita Coral d'Algaida. Ara, ben calentets al voltant de la camilla, començam l'entrevista.

1. Nom i malnom:

El meu nom és Antonia Alorda Sureda. A Pina em diuen *de ca na Creus* i a Algaida em coneixen més per n'Antònia *de s'estanc*. Estic casada amb en Joan *Sis* i he tengut dos fills, en Miquel i na Maria, i dos néts, en Joan i na Tonina.

2. Infància, jocs, algun mestre:

Vaig néixer a Pina el 30 de juny de 1935. De quan era petita record que jugàvem a bolles, a botar corda, a pilota, que per cert les feia ma mare de pedaç, igual com les pepes, que en tenia de manya ma mare per fer pepes! Fins i tot els feia unes coetes i els posava un floquet. Vaig anar a escola a les monges franciscanes els vespres. Record una monja, sor Catalina de l'amor de Déu, que a part d'ensenyar el bàsic de l'escola també ensenyava a brodar, a cosir, 'mundillo', cant, piano,... Pareixia que sabia de tot, jo l'admirava. També vaig tenir de mestra n'Antònia Massoles.

3. Diversions:

Els diumenges anàvem a passejar amb les amigues fins el toc de l'Avemaria, que tothom se n'anava a ca seva. Ara em ve una anècdota molt curiosa, pensant amb el temps que ara correm, és que les monges volien que a l'estiu dugéssim mitja màniga i no parlem quan anàvem a l'església, que havíem de dur-la llarga i vel al cap.

4. Joventut:

Em vaig casar als 21 anys i des de llavors he viscut sempre a Algaida.

5. Feines o ocupacions:

En Joan i jo ens vàrem instal·lar a una casa petita amb portassa on en Joan va muntar el taller de bicicletes. Aquesta casa estava on ara és La Caixa, davant l'ajuntament, i llavors agafàrem l'estanc de ca na Mora, de devora l'església, que ha estat la feina de tota la meva vida: el vàrem regentar quasi 50 anys, quasi res! La veritat és que m'hi vaig sentir molt realitzada.

6. Invent o avançament més important per a la humanitat:

La televisió, el telèfon, el cotxe, la medicina... N'hi ha tants per jo, que no sé quin és el més important.

7. Persona o personatge actual o històric que sigui més positiu per a la humanitat:

Tots aquells metges que fan possible curar i millorar la salut de les persones.

8. Persona o personatge actual o històric que admireu:

Admir en Francesc Antich pel temps que va ser batle d'Algaida i president del Govern Balear, per les millores que va fer a Algaida, Pina i Mallorca i, sobretot, trob que ha estat molt honest i els fums no li han pujat al cap.

9. El fet passat durant la vostra vida que considereu més important per a la humanitat:

Anar a la Lluna.

10. El fet més important dins la vostra vida:

Els fills són molt importants, però encara diria que més els néts, els ador.

11. Amb el temps, digau-nos una cosa que hagueu millorat:

Tenc més paciència i molta més tranquil·litat. Quina diferència poder fer la feina de la casa quan pertoca! I no com quan dúiem l'estanc que sovint les feia a deshora i a l'atropellada.

12. Amb el temps una cosa que hagueu empitjorat:

M'ha fugit molt la memòria, moltes coses se m'obliden, de veres que em sap greu.

13. Per qui, històric o actual, posaríeu la ma al foc:

Pel meu home en Joan, com més major em faig més l'estimo.

14. Amb qui, històric o actual, no aniríeu fins al cantó:

Amb les persones falses.

15. Què faríeu si fóssiu 40 anys més jove:

Estic tan contenta i satisfeta així com ha anat la meua vida que faria el mateix.

16. Un defecte vostre:

Diuen que comand massa, però jo no ho trobo.

17. Una virtut:

M'agrada ser servicial amb tothom, sobretot amb la meua família i tenir-la unida, m'agraden els diumenges que vénen a dinar amb nosaltres.

18. Una il·lusió:

Salut.

19. Una queixa:

Aquesta renouada que fan les motos, passen per davant ca nostra i n'hi ha que no sé a quina velocitat deuen anar.

20. Una preocupació:

En particular la salut dels meus familiars i en un ambient més ample la seguretat ciutadana.

21. Un consell:

Que els joves escoltin els pares i que no es deixin influir per altra gent, que mai ningú els ajudarà tant.

22. Un racó d'Algaida que us agradi:

M'agrada el tros del carrer allà on visc, devora el casal Pere Capellà.

23. Un racó d'Algaida que no us agradi:

El cementeri, pel que representa.

24. Una raó per viure a Algaida:

Perquè aquí hi hem tengut el nostre mitjà de vida, perquè m'agrada viure-hi i perquè m'he sentit estimada i respectada.

25. Un defecte dels algaidins:

Trobo que critiquen a darrera. Més valdria parlar de tu a tu amb la persona o entitat i mirar entre tots de solucionar els problemes més positivament.

26. Una virtut dels algaidins:

Som atents, amables i d'un talent senzill. Voldria que seguíssim així, perquè amb tanta gent que hi ha venguda de fora i que ben poca s'integra al nostre poble, em fa una mica de por que aquestes virtuts vagin minvant.

27. Digau-nos de què heu dinat avui.

Arròs de peix de primer, llavors porcella rostida i de plat dolç coca amb pinya.

Li hem demanat a n'Antònia si ens volia dir la recepta del plat dolç perquè ens ha assegurat que és molt bona.

La recepta és aquesta:

Dins un motlle es posa la meitat de la botella de sucre cremat. Damunt el sucre, tallades de pinya que cobreixin el motlle. Després farem a part la pasta de la coca que serà:

2 tassons de farina de força, 1 tassó d'oli de gira-sol, 1 i 1/2 de sucre, 5 ous sencers, 1 paquet de llevat en pols

Ho mesclam tot i ho tiram dins el motlle. Ho hem de coure una hora al forn, a foc moderat.

28. Tria-ne un de dos: Algaida o Pina.

Algaida i Pina, faltaria més!

29. Triau-ne un de tres: Tabac, perfum o llepolies.

Les tres les veníem molt bé. Per Nadal els perfums es venien molt, amb això sempre hi he passat molt de gust. Moltes d'al·lotes em demanaven la meva opinió i encara molt més els homes, si era un regal per la seva estimada, sempre volien el millor. Va ser entranyable per mi la meva tenda, hi vaig passar gust d'atendre els clients. Quant al tabac era una venda de tot l'any, com a estanc naturalment el plat fort.

30. Triau un entreteniment de quatre: Ràdio, televisió, xerrar o passejar.

Anar a caminar, la televisió no m'atreu gens.

31. Com arreglaríeu el problema de la violència domèstica:

És que és una vergonya! A quin punts hem arribat, no quedarà més remei que les sentències siguin més severes. S'hauria de denunciar tot d'una, a la primera agressió.

32. Què us suggereix la paraula feina:

M'agrada fer feina, m'entretenc, és salut, ens guanyam la vida, és una sort passar gust per fer feina i jo som d'aquestes.

33. Si heu sentit l'expressió: "Qui no pot segar, espigola", què vol dir?

Si no pots tenir el més bo, es conforma amb el que ve darrera.

34. Si poguéssiu fer un únic miracle no personal, què faríeu:

Ja que tots en hem de morir, que fos sense sofrir, sense passar pena, que ens moríssim en pau.

35. Què us agradaria que us haguéssim demanat:

No trobau que ja m'heu demanat moltes coses?

36. Voleu afegir alguna cosa:

Què m'ha agradat molt que em féssiu l'entrevista, he passat una estona molt agradable amb vosaltres. (Nosaltres també Antònia).

37. A qui us agradaria que féssim aquestes preguntes el mes que ve:

A l'amo en Jaume Fullana, *de can Fava*.

37. Per acabar ens heu de fer una glosa:

Sant Antoni és un bon sant
qui té un dobler li dóna
protegeix els animals
tant si són de pèl com de ploma

Moltíssimes gràcies per la teva amabilitat que tant et caracteritza i molts d'anys per demà, pel dia de Sant Antoni, per a tu i per a tots els Antonis i Antònies que ens lleixen i coneixem.

**Margalida Tomàs Fornereta
Miquel Rafael Molleta**

El passat 22 de gener va tenir lloc a la parròquia de Porreres l'ordenació de prevere del diaca Josep Ramon Ortega Fons que exerceix el seu ministeri a les parròquies d'Algaida i Porreres.

Aquest fet ens omple d'alegria i ens mou a donar gràcies a Déu. Estam contents i en donam gràcies perquè encara hi ha joves que, escoltant la veu de Jesús, segueixen la seva crida amb la curolla de servir els germans des del ministeri sacerdotal. Estam contents i en donam gràcies perquè les nostres comunitats cristianes seguiran tenint al seu servei qui els presidesqui l'Eucaristia i els administri els sagraments. Estam contents i en donam gràcies perquè l'Església, guiada pels seus pastors, pot continuar la tasca de misericòrdia i de bondat, començada per Jesús i encomanada als seus seguidors.

Avui en dia, per desgràcia, molts quan parlen de l'Església pensen només en la jerarquia i en les seves errades que, com en tota institució humana, les té. Però l'Església som tots els batiats i tots en som responsables. Per això, és motiu d'esperança veure com són molts els cristians que, juntament amb altres persones de bona voluntat, s'afanyen i fan feina de bon de veres per sembrar pau, justícia, solidaritat i misericòrdia. Tota aquesta quantitat immensa de persones normalment no sortiran als mitjans de comunicació, ni falta que fa. El que importa i realment val, és que caminen per la vida eixugant llàgrimes, cloent ferides, infonent esperança, donant consol, escampant amor. I això es pot fer –i molts ho fan– sempre seguit, sense descans, amb il·lusió i coratge, de franc i amb bona cara.

Dic això, perquè el nostre amic Josep serà un capellà que farà feina en aquest camp. Trepitjant els nostres carrers, al costat de la nostra gent, allà on s'escola la seva vida, alegrant-se i patint amb les seves alegries i penes.

Tant de bo aquest esdeveniment sia motiu perquè alguns dels nostres joves cristians es demanin si tal volta Jesús els crida per a aquest camí de servei als germans, des del ministeri sacerdotal, i s'animin a seguir-lo.

Temps de Quaresma

Per als cristians la Quaresma ens prepara per a les grans celebracions pasquals. Per això, des de sempre, tots els actes de devoció i les pràctiques de pietat que intensifiquem durant aquest temps ens volen orientar cap a la celebració de la Pasqua. No és que es tracti de fer coses per fer coses, sinó que el que feim ens ajudi a millorar la nostra vida cristiana. Aquesta seria la conversió que se'ns demana i que podem concretar en algunes accions ben determinades, per exemple, i a partir de les clàssiques consignes quaresmals de **l'oració, dejuni i almoïna**, cadascú personalment n'hi pot afegir un parell més. Per exemple:

Oració. Dedicar un poc més de temps a la pregària. Llegir la Bíblia o els Evangelis. Participar més intensament de la missa. Celebrar el sagrament de la reconciliació o penitència. Al final de la quaresma renovam el nostre baptisme, per això, quan entrem a l'església i feim la senyal de la creu amb l'aigua beneïda, és una bona manera de recordar i reviuir aquest sagrament que ens va introduir a la vida cristiana.

Dejuni. No “mossegar” el germà proïsme en les meves converses. Veure en tota persona un germà. Ser més servicial i amable amb els de ca nostra. No ser esclau del consum, dels jocs o de la moda. Dejunar de tanta televisió i dedicar temps a les relacions familiars: esposos, pares, fills, amics...

Almoïna. La nostra vida cristiana és ben coixa si no té la dimensió solidària i misericordiosa. Tots podem compartir diners, temps, pau, perdó...

En aquest apartat serà bo recordar unes paraules que llegim al llibre del profeta Daniel: *Redimeix els teus pecats fent caritat, redimeix les teves culpes compadint-te dels pobres si vols continuar en pau la teva vida.*

(Dn 4, 24b)

Joan Rosselló i Vaquer

Baula 13

Comença un any nou! Com ha anat? Esperam que els Reis us hagin duit moltes coses. A nosaltres ens han carregat de ganes de seguir endavant amb les baules, confiam arribar a la vintena!! Per cert, sou supersticiosos? Perquè aquesta és la Baula número 13! Uuuuu! I de moment el més fotut ha estat fer-la un matí... una novetat fins ara. Esperam no contagiar-vos els badalls que encara feim... Desperta-vos i presta molta atenció al que ens conta na Maria Antònia, val la pena!! És molt entretingut!!!

Nom i malnom (si en tens i vols que t'hi conequin).

Maria Antònia Pocoví i em diuen *Pocos*. Bé, hi ha gent que em diu *Poco*, però solen ser els del volei.

Edat i signe de l'horòscop.

17 anys i Àries.

Darrer llibre que has llegit?

Crec que només n'he llegit un (en tota la vida només un?!). Bé n'he llegit molts, però no els he acabat o eren de l'institut, però el darrer que he llegit i m'ha agradat més ha estat *La noia de la perla*.

Recomana'n un que t'hagi agradat.

Aquest mateix, em va agradar molt!

Darrer CD que has comprat?

Jo no els solc comprar perquè som pirata! Però el darrer que tenc que és comprat, bé me'l varen regalar és en Mark Anthony

Recomana'n un.

Estopa, Juanes, en Mark Anthony, clar.

Darrera pel·lícula que has vist?

Torrente 2, amb en Jordi Valera! (Uep! En Jordi torna sortir!) La vàrem enregistrar de la tele i com que ens agrada... la miram!

Quina t'ha agradat més?

Destino de caballero (Ai... el que t'agrada a tu és el protagonista, que és ben "curro"!)

Programa de televisió preferit?

No ho sé... no en mir molts, no en tenc cap de preferit... no estic enganxada a cap, no m'agraden molt, però qualche pic mir *Crónicas*...

Quina era la sèrie de dibuixos animats que t'agradava més?

Los Simpsons, bé encara els mir, però abans també mirava *Arale*. Bé, en mirava tot el dia de dibuixos... però no en tenia cap d'especial!

Quin tema actual et preocupa més?

Ara mateix em preocupen tots els al·lots del tsunami que han quedat sense res. Bé, tota la gent en general...

Quin moment històric t'hauria agradat viure? Per què?

Mmm... no ho sé, quan anaven amb carros! No hi havia cotxes, els carrers estaven empedrats i no asfaltats... carro, cavall i per amunt!! Així no hi havia tants d'accidents; però, vaja, ara tot és molt més còmode.

Persona o personatges que admiris? Per què?

Na Maria Alzamora, que és una jugadora de l'Algaida de volei. És de Sant Joan i li diuen *sa llebre*. L'admir com a persona i com a jugadora; sempre quan acaba un partit, li dic: "Maria, és que de cada dia t'admir més!!"

Acaba o comença la frase:

El dia que les figueres facin prunes...

...els moixos volaran! (quins dois...) Vosaltres em deis un doi i jo en contest un altre!

Si fes molt de sol...

...tancaria tots els llums de ca meva.

(això és una resposta lògica, i no la d'abans...)

Un animal.

Un ca i un cavall!! De cavalls en tenc molts. Només vaig néixer i ja en tenia un a devora. I de cans... tenc un bulldog, na Nany. No em decidesc per un en concret, m'agraden tots dos!!

Una mania.

Sempre, sempre, sempre em toc els cabells, la meva germana em renya!

Un defecte.

Som un poc desordenada: tenc l'habitació plena de jaquetes, roba per tot!! (Això ja és més que un poc...)

Una virtut.

Sempre ric, sempre tenc la riulla a la boca! La gent sempre em diu: "Tu ets feliç!"

No podries estar un dia sense...

...menjar! (Aquesta resposta és repetida, ja ens l'havien dit!)

Fes un pla per a diumenge horabaixa.

Anar al cinema o a jugar a bitlles amb els amics... (Aquest pla sí que és repetitiu, ens haurem de plantejar modificar la pregunta!)

Una il·lusió.

Ser un poc més alta! Només per al volei. (Crec que a aquesta edat ja és un poc difícil créixer molt més!)

Una queixa.

Els professors no fan res!!! Aquesta setmana he anat a classe per tres hores només cada dia, n'hi ha dos que estan de baixa, em fa una ràbia... (Uuuu, alerta que et pots estar guanyant enemics!)

Tria'n una de:

rossos o morenos

Morenos, però sempre hi ha excepcions!!

dolç o salat

Dolç!! (Sense cap dubte!)

carn o peix

Les dues coses.

diari o ràdio

Ràdio

esport o bar

Esport

Barça o Madrid

Madrid

blanc o negre

Negre

circumval·lació o trànsit per dins el poble

Circumval·lació

cotxe o a peu

Cotxe! (Com es contradiu! Abans volia anar en carro per no anar en cotxe, però ara... millor cotxe que a peu!!)

whisky o ginebra.

Ginebra

lletres o ciències

Lletres, perquè vaig començar el batxiller científic i... res, lletres!! Ho vaig deixar i ara faig un mòdul d'administratiu.

(Per cert, volem donar les gràcies a en Rafael Molleta que ha suggerit aquesta nova pregunta, gràcies per l'aportació! I animau-vos tots a col·laborar!)

Travessaries el carrer:

per topar-te amb...

una persona que em fes riure, divertida, que estigui a gust amb ella... com per exemple na Cris *Mindona* o en Jordi Valera, també... (a aquest Jordi no li va bastar amb l'entrevista del mes passat, també ens està robant protagonisme en aquesta! Maria Antònia, pus Jordi!!)

per no topar-te amb...

una persona que... em faci plorar (era massa evident, massa fàcil), que no me caigui bé... que no estigui bé amb ella.

Si fossis:

Un home...

...passaria l'entrevista a na Cristina *Mindona*, però com que no es pot... (Ah! Ens sap greu però, Cristina t'has quedat fora entrevista... i és una llàstima perquè ja haurien sortit per aquí més de la meitat dels *Mindones* joves...).

el president del Club de Volei...

...miraria un poc més per les juvenils i per les de Primera Balear.

el batle d'Algaida...

...faria el pavelló un poc més gros (aquesta ja la varen dir el mes passat...). Com que en Jordi sempre es queixa que no es pot jugar a futbet perquè és massa petit... au! (ja hi tornam amb en Jordi!) Pavelló més gros! I a més, així hi cabrien tres pistes de volei; que hi són, però entre les porteries i les grades...

Un racó d'Algaida que t'agradi.

La Pau!! M'agrada el pinar i per la festa que s'hi fa, també.

Un racó que no t'agradi.

El cementiri, no puc entrar dins un cementiri, em fa pànic!

Una raó per:

viure a Algaida...

a part de perquè hi he nascut, hi tenc tots els meus amics, m'ho pas molt bé, m'encanta anar de festa per aquí...

no viure a Algaida...

perquè no hi ha moltes coses per distreure's, no hi ha molta diversió (com?? Ja es torna contradir!) Si vols anar a jugar a bitlles o al cinema,... no hi ha res!

La gent d'Algaida és...

... un poc xafardera! (La xafarderia sí que és la gran protagonista de les baules. Crec que no hi ha cap baula en què no hagi sortit!!) ...però bé, també és bona gent!

Fins quan fas comptes viure a ca teva?

Supòs que fins que trobi una feina i em pugui mantenir tota sola. Som jove, encara estic estudiant, em poden mantenir un poc més! (Fins que aguantin...)

Ordena (de més a menys important): doblers, salut, feina, amor, poder.

Salut, amor, feina, doblers i poder.

Què et preocupa més (de més a menys): atur, inseguretat ciutadana, sida, droga, accidents de circulació ?

Sida, droga, accidents de circulació, inseguretat ciutadana i atur. (Es nota que és estudiant, això de l'atur no li preocupa gens).

Ens sabries dir més o menys on és i quins tres termes separa el puig de les Tres Fites?

No havia sentit dir mai aquest nom de puig!! I si no ho sé, què passa? (Suspensa!!) No em donau cap pista? (N'hi hem donat moltes, sobre què és una fita, sobre on podria estar, la seva situació i relació amb els termes veïnats,... Hi ha altres puigs coneguts per devora...) Per devers Cura? (Sí! I a on, a quin punt cardinal del terme?) Est? (no...) Sud? (Ara! I quins tres termes poden coincidir per aquesta part?) Lluçmajor, Algaida i... Porreres? (ui! Calent calent!), Montuïri? (sí, molt bé, després d'una bona estona reflexionant... ha fet un gran esforç i ha "endevinat" la pregunta!)

(Al puig de les Tres Fites hi ha una fita triple que delimita els tres termes municipals d'Algaida per la possessió de Son Lleó: Lluçmajor per Sa Maimona i Montuïri per Alcoraia. Aquesta fita es troba quasi enterrada dins la cruïlla d'una paret seca, és a dir, al punt on s'aunten tres parets de partió de propietats).

Què més t'agradaria que t'haguéssim demanat?

Res més.

De qui t'agradaria saber aquestes coses per entrevistar-lo el següent mes?

No sabia a qui havia de triar... Jo hauria tornat triar en Jordi per empenyar, però no es pot... I entre ell i en Tomeu Llompart em varen dir que digués en Guillem Palomo, per "embossar-lo", i també perquè sempre està pel futbol, per canviar un poc...

Vols afegir qualche cosa?

No, està bé així!

Ja hem acabat aquesta entrevista! Nosaltres no som molt supersticiosos i pareix que ha anat bastant bé. No hi ha hagut males influències, no ha passat res d'estrany, ho hem superat! Com ja veis, estam ben animats per seguir fent aquesta cadena de baules... Animau-vos amb nosaltres!! I molta sort i coratge per aquells que han de passar aquesta temporada d'exàmens!!! Sort!!! Fins al mes que ve!!

Guillem Fiolet
M. Magdalena Molleta

Inauguració de la botigueta

El passat 15 de gener, després de l'ofici de Sant Honorat, es va inaugurar al local de la planta baixa de la rectoria, la Botiga Solidària. Aquest projecte ha estat possible gràcies a la molt apreciada col·laboració de l'Associació Algaida Solidari. El grup d'Acció Social de la parròquia aprofitam l'ocasió per agrair la magnífica labor de totes aquelles persones que d'una o altra manera s'hi han dedicat amb tant d'esforç durant aquestes setmanes.

La inauguració va tenir un gran èxit i esperam continuar rebent la visita de molts d'algaïdins i algaïdines. Per això, us comunicam que, a partir del proper divendres 28 de gener, la Botiga Solidària romandrà oberta al públic cada setmana amb el següent horari:

Divendres

-matí de 10 a 13 h

-horabaixa de 16 a 19 h

Dissabtes

-horabaixa de 16 a 19 h

Actualment, a la Botiga Solidària disposam d'una gran varietat de complements i de roba per a totes les edats.

La nostra intenció és la de poder oferir una major quantitat de productes alternatius i, per això, gràcies als contactes realitzats a través d'Algaida Solidari, ens hem posat d'acord amb S'Altra Senalla. Així tendrem una altra possibilitat de canviar el món anant de compres. És a dir, a través d'ells podrem oferir productes de comerç just (cereals, pasta, cacau, espècies,...) i part de la venda d'aquests productes també anirà destinada als projectes o necessitats de la parròquia.

Agraïrem la col·laboració de tots aquells que estiguen interessats a participar d'aquest projecte i, així, podeu dirigir-vos a qualsevol representant d'Acció Social o de l'Associació Algaida Solidari.

Margalida Puigserver

Estudi dels oceans d'anells

El mes passat ja vàrem comentar un fet estrany sobre la Lluna, que tractava que hi ha moments en què s'acosta a la Terra i moments en què s'allunya. I, si s'acostés molt, les tensions que produirien les gravitats dels dos cossos serien tan altes, que destruirien al més dèbil; i en aquest cas, com que la Lluna és més petita, seria la que es trencaria, i ho faria en milions de fragments que s'escamparien al voltant de la Terra formant un anell. Aquesta teoria, no només es pot aplicar al nostre satèl·lit i a la Terra, sinó que es refereix a qualsevol sistema de dos cossos.

Aquests cossos no tenen perquè ser llunes o planetes, ja que també els anells de pols que observem a l'òrbita d'alguns planetes, com Urà, Neptú, o a Saturn, que ara està de moda, són infinitats de petites pedretes de diferents grandàries (petites llunetes) i formen vertaders oceans de roques, que segueixen l'òrbita dels planetes d'una manera similar a com ho fa la nostra Lluna. L'anell de Saturn, concretament, és el més conegut per la seva complexitat i mesura, ja que aproximadament arriba als 275.000 quilòmetres de llargada, cosa que representa les tres quartes parts de la distància que separa la Terra de la Lluna. Així i tot, canvia molt el valor en relació amb la seva gruixa, perquè amb prou feines supera els centenars de metres. És un disc gegantí, però molt prim, encara que amb tota la matèria que conté, es podria formar una bolla d'una mida semblant al de la Lluna!

Una mica d'història per aclarir el tema. L'any 1850, l'astrònom **Edouard Roche** estudiava l'efecte de la gravetat dels planetes sobre els seus satèl·lits i va calcular que qualsevol matèria, situada a menys de 2,44 vegades el radi del planeta, no podria mantenir-se formant un cos i es trencaria. A aquesta distància la varen anomenar *límit de Roche*, com ja vàrem dir el mes passat. Doncs, si observau a la imatge l'anell de Saturn, es veu clarament que està dividit en dues parts, una de més interior i una de més exterior. L'anell interior de Saturn, també conegut com a "C", és a 1,28 vegades el radi, i l'anell exterior, "A", a 2,27. Tots dos són dins del *límit de Roche*!

Cada anell està compost d'innombrables fragments de gel i roca, amb grandàries tan variades que van des de mides inferiors als mil·límetres de les partícules de pols i fum, fins als cinc metres de grossor que fan les roques més grosses. Es pot considerar que el sistema d'anells es comporta com un fluid viscos, on les partícules són independents però interaccionen constantment entre elles, ja que xoquen, acceleren, frenen, es repel·leixen les unes a les altres, s'empenyen cap a les vore-

Saturn amb el seu anell dividit en dues parts. S'hi veuen també tres punts blancs que són els satèl·lits Tetis, Dione i Rea. El punt negre de Saturn és l'ombra que projecta Tetis damunt el planeta.

res de l'anell i es comprimeixen en l'estructura fina i extensa que observam a la imatge. Tot plegat forma un paisatge on l'agent modelador no és res més que la gravetat.

Gràcies a les naus que hi hem enviat (*Pioneer 11*, *Voyager 1* i *2* i ara també *Cassini-Huygens*), sabem que els anells són sistemes dinàmics en constant transformació. No són un sistema estable, ja que les partícules tendeixen a caure cap al planeta empeses per la radiació, els impactes i la força electromagnètica; és a dir, l'anell que veim es va renovant constantment, mai és el mateix. A més, alguns estudis indiquen que la vida d'una partícula de l'anell és inferior a un any, la qual cosa indica que si no existís un continu suport de material, ja sigui pols o roques noves que s'afegeixin, l'anell desapareixeria en pocs milions d'anys.

Aquest fet planteja preguntes: Com es formen els anells? D'on ve aquest material nou?

Les respostes a les preguntes es basen en què la descomposició de petites llunes de Saturn situades dins el *límit de Roche* són les que "alimenten" l'anell, com també ho fan els impactes de meteorits contra aquestes llunes o les explosions volcàniques que s'hi produeixen. I és que per regla general, els satèl·lits tendeixen a "caure" cap al planeta, en veure reduït el seu període orbital. Aquests satèl·lits tan pròxims s'anomenen *satèl·lits pastors*, ja que són petites llunes que orbiten molt properes als planetes gegants, entre els seus anells, fet que es relaciona amb el nom perquè pareix que "pasturen".

Doncs, els satèl·lits pastors de Saturn, són Pan, Atlas, Prometeu i Pandora que, per la seva acció gravitatòria, deixen a la seva òrbita uns espais buits on no pot accedir el material dels anells, ja que els petits fragments que hi entren, o bé impacten amb el satèl·lit quan passa, o són expulsats gravitatòriament. Aquests espais buits són el que dóna l'atractiu al conjunt d'aquest planeta.

L'associació Algaida Solidari vàrem fer l'assemblea ordinària, el passat divendres 21 de gener. Entre altres punts de l'ordre del dia hi havia la de la constitució de la Junta Directiva, que quedà així:

Presidenta:

Catalina Ballester

Vicepresidenta:

Margalida Tomàs

Secretària:

Maria Arellano

Tresorer:

Joan Oliver

Vocals:

Miquela Dantí

Maria Garcies

Pere Fullana

Francisca Miralles

Maria Jaume

A més, també vàrem acordar organitzar, per a dia 5 de març, una Festa Solidària amb la participació de tot el poble, les associacions i entitats. Les dades concretes es transmetran a través de cartells que es penjaran pertot arreu.

També volem informar-vos que la quantitat de doblers recollits a la missa de Sant Honorat és de 1300 €. El mes que ve us comunicarem quina és la suma d'aportacions fetes a Algaida: tant les fetes a través d'ingressos als bancs, com les que arplegarem de les capsas que hi ha a les botigues.

Per què dir NO a la

El proper 20 de febrer l'Estat espanyol celebrarà el referèndum sobre el *Tractat Constitucional* de la Unió Europea. Un referèndum que serà consultiu, no vinculant, atès que l'autèntica ratificació es farà per via parlamentària. De fet, únicament 10 o 11 estats dels 25 membres de la UE celebraran un referèndum i aquest tampoc no serà vinculant en gairebé tots els casos.

Al particular procés de ratificació de la Constitució Europea, sens dubte poc atractiu democràticament, s'hi afegeix que aquest tractat, en realitat, no és ben bé una constitució. No emana del Parlament Europeu ni tampoc d'un procés ampli de participació ciutadana, sinó del treball gairebé anònim d'una "comissió de notables" presidida per l'expresident de la República Francesa, el conservador Giscard d'Estaing. En definitiva, no s'ha produït cap procés constituent, amb plena participació democràtica, com caldria esperar d'una autèntica constitució.

I allò que més sorprèn és que en aquestes altures, la immensa majoria dels ciutadans espanyols desconeixen el contingut d'aquest tractat. És evident que ni el PSOE ni el PP tenen gaire interès per establir un debat obert sobre el tractat i els efectes que tindrà la seva aplicació a l'Estat espanyol i a les Illes Balears. De fet, el PP i el PSOE semblen compartir un mateix model d'Europa, construït de dalt cap a baix i sense la participació ciutadana que caldria.

Des del PSM, partit nacionalista inequívocament europeïsta que sempre ha posat l'accent sobre la construcció de l'Europa dels Pobles, es reconeixen avanços positius en aquest tractat, com són ara la carta de drets fonamentals, la generalització del procediment de codecisió, la classificació de competències, la inscripció clara de principis fonamentals, etc.

Però, malgrat aquestes novetats, pensam que aquest tractat no està en harmonia amb l'Europa més social, més justa i solidària, més respectuosa amb el reconeixement de les nacions sense estat i tampoc no respon a les necessitats i aspiracions de les Illes Balears com a entitat nacional diferenciada. Així, destacam 7 arguments bàsics:

- 1.** Aquest tractat no reconeix els drets nacionals de les nacions sense estat, no recull el dret a la seva autodeterminació i no preveu l'anomenada ampliació interna de la UE.
- 2.** Es renuncia a la possibilitat d'una política social comuna per a tota la UE i, per tant, seguiran les desigualtats de pressuposts, serveis, protecció social i salaris entre els habitants dels diferents estats membres.
- 3.** No es reconeix el fet insular tan fonamental per a les Illes Balears. Ni tan sols hi ha cap mena de declaració d'intencions per tal de regular algun tractament específic per als territoris insulars de la UE.

Constitució Europea

4. La nostra llengua no figura en el tractat que votarem. El català no és una llengua oficial. Malgrat que s'aprovi el memoràndum de l'Estat espanyol (molt posteriorment, i ja veurem...), aquest no demana la plena oficialitat del català, que restarà com una llengua de segona amb menys drets que el castellà, que el danès o que el maltès.
5. No garanteix la participació de les regions i nacions sense estat en les institucions europees. El grau de participació en l'àmbit comunitari dependrà de la voluntat de cada estat membre. El principi de subsidiarietat es concreta només a nivell estatal.
6. Es consagra, amb totes les conseqüències, l'Europa dels estats i s'esvaeix la possibilitat de construir una Europa dels Pobles.
7. El tractat respon més a una perspectiva neoliberal, que desenvolupa els continguts d'una economia lliure de mercat i deixa de banda la possibilitat d'elaborar un tractat des d'una perspectiva socialment progressista, que garanteixi una economia social de mercat.

Des del PSM volem més "Europa", volem una autèntica Constitució Europea que empari la diversitat i el pluralisme dels pobles europeus, que creï un veritable ens polític que superi els estats i que assegurï vincles directes de legitimitat amb la ciutadania. Volem una constitució que ens reconegui com a poble, amb dret a un estat propi -si així ho decideixen democràticament i pacíficament els ciutadans-

de les Illes Balears-, que reguli mecanismes de compensació al problema de la insularitat, que promogui polítiques socials, que ens garanteixi la nostra veu directa a Europa i en la nostra llengua, amb els mateixos drets i avantatges que qualsevol altra llengua oficial.

Aquesta "Constitució" no s'ha de considerar com una "passa més" en la construcció europea. Precisament no s'ha d'avançar en la direcció equivocada. Hem de tenir present que qualsevol reforma posterior haurà de comptar amb el consentiment dels 25 membres de la UE, és a dir, unanimitat. Tots sabem que això serà molt difícil. Els partits nacionalistes d'alliberament de l'Estat espanyol sabem a la perfecció què significa això pel que fa a la Constitució Espanyola. Per tant, sens dubte és ara el moment de criticar i reivindicar sense complexos, sense temors, una Constitució Europea on tots els ciutadans europeus hi tinguem cabuda. La UE ha estat fins ara un gran projecte, un èxit històric. I cal que continuï essent així.

El PSM i l'esquerra nacionalista desitjarem una UE amb més capacitat de decisió política, amb major participació democràtica i que ens garanteixi els drets socials individuals i el dret col·lectiu a ser un poble lliure. En definitiva, és per tot això que el PSM creu que una altra Constitució Europea és perfectament possible i desitjada... Per què hi hem de renunciar?

Gabriel Vicens
Secretari general del PSM-EN

Taller de cuina nadalenca (II)

Quan ja som dins l'any nou, ja dins el mes de febrer amb olor de Carnaval i d'inici de la Quaresma i hem passat uns dies de finals de gener molts freds; recordarem que en el passat número vàrem parlar de cuina de Nadal, feta amb ingredients sans i que a més a més no tenia cap tipus de contraindicacions per a la gent que patia malalties com la diabetis, el colesterol alt, etc. Aquest mes seguirem amb dos plats que, en el taller de cuina nadalenca del passat 16 de desembre al Casal Pere Capellà, impartit per la infermera Francisca Perona i organitzat per la regidoria d'educació i salut de l'Ajuntament d'Algaida, no vàrem poder realitzar, però sí que els participants hauran pogut fer a casa seva.

Els dos plats són: escaldums d'indiot amb fruita i supremes de salmó farcides.

El primer encara té un poc de gust de Nadal i el segon el podem relacionar molt amb menjar de quaresma.

De totes maneres, creim que encara que aquests plats siguin molt sans, val la pena aquests Darrers Dies, i sempre que ho puguem fer, acompanyar-los d'una copa de vi negre o blanc i com no d'una talladeta d'ensaïmada dels Darrers Dies.

M. Antònia Mulet
Joan Reinés

Escaldums d' indiot amb fruita

Ingredients per a 4 persones

600 g d'indiot
 200 g de ceba
 400 g de patata tallada a cantons
 alls
 40cc d'oli oliva
 240 g de fruites (pera, poma i fruita seca)
 50 g d'ametles i 50 g de sobrassada
 Condiments: sal, pebre bo, pebre vermell, canyella, llorer i nou moscada.

Elaboració

Posau en adob la carn i passau-la per la paella.

A part, sofregiu l'all picat, a continuació la ceba també picada molt fineta i el llorer. En ser cuita la ceba, afegiu-hi la carn, posau-hi aigua o brou i deixau-la coure molt suaument.

Tallau les patates en cantons i posau-les dins l'aguiat.

Picau les ametles torrades i la sobrassada (millor amb picadora elèctrica).

Afegiu a l'aguiat les fruites tallades en cantons amb la picada i deixau-lo coure fins que tot estigui ben lligat.

Serviu-lo ben calent.

Aquest plat no té gaires greixos, encara que dugui la sobrassada. Quant a farines, per a la gent diabètica, du més o manco tres racions d'hidrats de carboni, és a dir, una quantitat acceptable d'hidrats, que pot consumir una persona diabètica en una menjada.

Supremes de salmó farcides

Ingredients per a 4 persones:

600 g de salmó
 50 g de pastanagó
 200 g de carabassí
 un poc de vinagre de sidra o poma
 50 g de porros
 50 g de ceba tendra

Elaboració

He de tenir el salmó fresc tallat en rectangles i, amb un ganivet, buidau la part d'enmig de la tallada de peix.

Ratllau el carabassí i el pastanagó i afegiu-li un poc d'oli i vinagre. Posau-los dins un recipient de vidre, tapat amb paper film de cuinar i enforneu-los al microones devers 2 o 3 minuts, fins que siguin cuits.

Posau una fulla de porro dins una olla i bulliu-la just fins que torni flexible en tocar-la.

Farciu el peix amb el preparat de verdures i fermau-lo amb la cinta del porro.

Cuinau el peix al vapor, al forn o 3 minuts al microones.

Serviu-lo amb un poc d'escarola.

D'aquest plat podem dir que el salmó és un peix blau i, com a tal, ajuda a baixar el colesterol, és un antiinflamatori, controla la tensió arterial i, a més a més, és un anti-oxidant.

En aquell temps érem sis d'Algaida que apreníem de forners en aquesta barriada. En Jaume *Delomo*, en Toni *Curro* i jo que estàvem i dormíem a Can Pedaçet i a Can Pujades, que estava a 100 m, i hi havia en Guillem de *sa Raconada*, en Jeroni *Tiu* i en Miquel de la *Miranda*, que ja és mort. Dels sis només acabarem fent de forners professionals, en Jaume *Delomo*, que està al forn dels Paners i jo.

Quan posares el forn de Can Salem?

Des de l'any 1958 fins el 1966, vaig habitar pel Terreno i quan m'havia decidit a obrir a Can Salem, per uns problemes de permisos que tenguérem amb gent d'extrema dreta d'Algaida, no poguérem inaugurar el forn fins al cap d'un any i mig, quan va venir el de Can Bernadillo, que estava a Madrid, i va aconseguir que en 8 dies poguéssim obrir. Durant

aquest any i mig vaig tornar a fer feina per Ciutat, però aquest pic al forn de Can Rollet, que havia estat dels pares de na Bel "Rollet", que va ser un dels personatges més famosos de la Palma d'aquell temps.

Quan feres el servei militar?

El vaig fer de voluntari a aviació. La instrucció, a Son Rullan i després em destinaren a Puntiró. I més endavant, per poder fer feina al forn, vaig acabar d'assistent amb el tinent Pérez Cantó, que vivia a una residència d'oficials de devora la Plaça del Pont, a un quartet d'hora del forn del Terreno, on hi treballava tot el temps que podia.

Com vares conèixer na Rafa?

Jo anava amb un amic, en Colau *Ferrer*, al cel sia, i em vaig fixar amb una al·lota que passava i no coneixia. Ell em va dir que nomia Rafa i, al cap d'un temps, li vaig demanar per sortir; festejarem 3 anys i el 29 de desembre del 70 ens casarem. Hem tengut 3 fills: en Jaume, que es quedarà amb el forn i feia de cuiner; en Vicenç, que ha estudiat art dramàtic i fa classes per Ciutat, i en Macià, que estudia audiovisuals per Barcelona.

Quin és el secret per fer una bona ensaïmada?

Hi ha mil receptes a seguir, però l'únic secret és la bona qualitat dels productes que s'utilitzen i seguir adequadament tot el procés: pastat, fermentació, etc. Fa 47 anys que faig de forner i sempre he usat la mateixa farina, però l'has de saber manejar, igualment que el saim que també ens l'envien de Catalunya. Sempre he tengut els mateixos proveïdors.

Tots els forners tenen el seu estil a l'hora d'elaborar els seus productes, segons el forn on n'han après. Així jo estic més per fer coses fines, perquè on m'ensenyaren es feien llonguets, barra francesa i sobretot ensaïmades. Per cert, que el que em va ensenyar a fer-les era casat a Algaida, amb n'Inès *Godona*, que havia fet feina en el forn de Can Dides de plaça.

Fer ensaïmades és un art i també el producte que més "costa" fer a un forner, perquè, després d'haver fet durant la nit tota casta de pans i panets, devers les sis de la matinada has de començar a fer-les, amb la pasta preparada sobre les onze de la nit, i encara les has de coure.

Els forners tenen 4 mesos en l'any molt dolents, gener, febrer, juliol i agost; uns per massa fred i els altres per massa calor, per això la pasta és més mala de tovar. Les peces més delicades de fer són les ensaïmades i els llonguets.

Fer feina durant la nit, et provoca trastorns?

Per mi el més "fotut" és haver de dormir de dia. En aquest temps d'hivern encara és bo de dur, perquè tens tancat i no sents renous, però quan ve el bons temps, tens els vidres oberts i els renous del carrer no et deixen descansar tranquil·lament. Però t'hi arribes a acostumar, perquè ara que tenim tancat, cada dia a partir de les dues em despert una partida de vegades, com si seguís la rutina de sempre.

I ara, quan tornareu a obrir?

Suposam que després de Pasqua, ja que estam fent una reforma integral, tant de trespol, parets, etc. com de maquinària i expositors. Les feines van a bon ritme, però hi ha

molt a fer i sempre surten imprevists. Tot serà nou, tret de la màquina i el forn, que pot funcionar amb gasoil, butà, electricitat i amb llenya, però Sanitat posa pegues per qüestions d'higiene, si tens la llenya dins l'obrador, cosa necessària per mantenir el forn a bona temperatura.

A partir d'ara, ja estàs jubilat?

Com que fa 47 que som autònom, si em jubilava ara, rebia una pensió mínima, per tant seguiré cotitzant fins als 65 anys i ajudant el meu fill a fer les ensaïmades, però a un nivell no tan intens perquè l'amo serà ell i supòs que introduirà productes nous de pastisseria. Quan em jubili de veres, si no hi ha res de nou, passaré moltes estones a la nostra finca de la Comuna.

Ara podreu fer més viatges a Extremadura?

Sempre m'ha agradat molt anar-hi, sobretot des que els al·lots estan surats. El poble de na Rafa es diu Bodonal de la Sierra, que està només a 4 km de Segura de León i és el poble de tots els Maya que habiten per Algaida. Molt aprop també hi ha el poble de Jabugo, famós pels bons cuixots que exporta a tot arreu. La Sierra és un lloc equidistant entre Sevilla i Badajoz, ja tocant a Andalusia. Na Rafa hi té una germana i molt de cosins i per això ella hi sol anar cada any, o per Sant Isidre, que és el patró, o pel mes de setembre per la diada d'Andalusia.

Aquest és el resum d'una llarga conversa que tenguérem amb en Macià de Can Salem un fred horabaixa de gener. Que els teus desitjos es compleixin i la reobertura del forn sigui tot un èxit. Moltes gràcies per la teva amabilitat i salut per al futur.

Miquel Sastre *Fiolet*

Macià Oliver Joan Salem

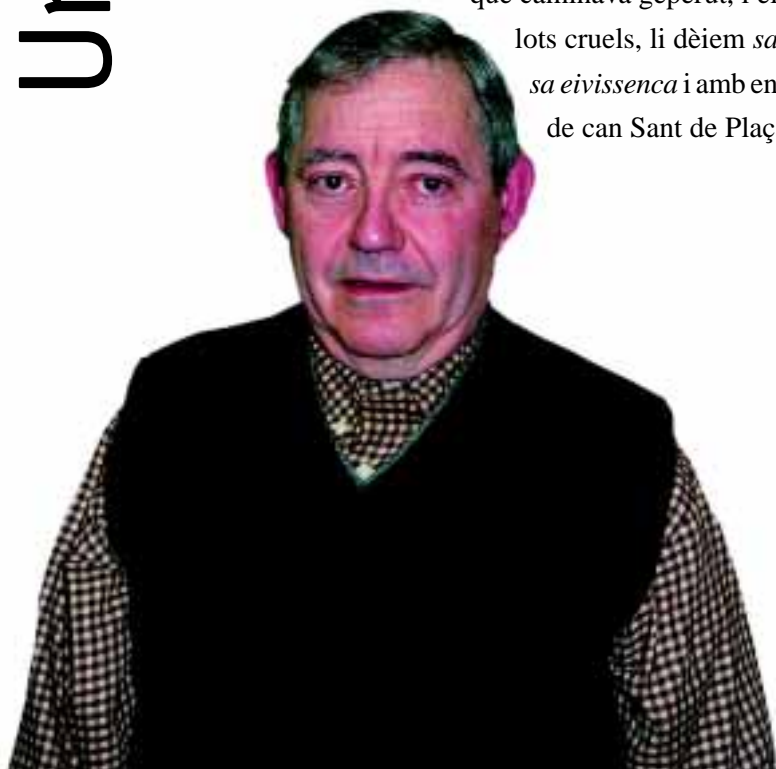
Hem volgut fer aquest mes la xerradeta amb en Macià Salem, perquè ens parli del passat, com a forner; del present, obligat a estar de vacances per les obres del forn, i del futur, en què el seu fill Jaume reobrirà el negoci passades les festes de Pasqua.

Quan i on vares néixer?

Això va ser davant l'Ajuntament, on ara hi ha La Caixa, dia 28 de maig de 1943; és a dir, que devers el maig, si som viu, ja en faré 62.

Anares a ca les Monges o a les Escoles?

A les dues parts. A ca les Monges fins als 6 anys, i abans de fer la primera comunió, per aprendre les oracions. A les Escoles vaig anar amb don Santiago, don Alfonso, don Gori, un que caminava geperut, i els altres cruels, li dèiem *sa cus-sa eivissenca* i amb en Font de can Sant de Plaça.

Quins records guardes d'aquells temps?

Records molts bons, perquè era jove i ens ho passàvem beníssim; jugàvem a bolles, a plantats, a baldufa, etc., i a "indis" pel Porrassar, amb "fletxeros" fets nostres.

Vaig anar a escola fins als 14 anys. Després vaig fer feina a Can Massoles, llevant xinxetes al taller de "trençats". Al mateix temps, ballava els Cossiers amb l'amo de Cal Dimoni, fèiem propaganda pels hotels. Ballava amb na Joana Niu de Montuïri, que feia de dama; en Pep Ruala, al cel sia; en Joan Corredor, en Rafel Gili, en Xisco Coent, en Pedro Vich i jo.

Quan començares de forner?

Hi ha gent que pensa que això ve d'avior, però no és així. Mon pare feia de pastor i guardà ovelles tota la vida i ma mare era cosidora i va fer camises i vànoves cotonades. A Algaida, a l'any 1958, només podies fer de pagès o picapedrer. Per això em vaig decidir a fer de forner a la barriada d'El Terreno, a Ciutat, a un forn que li deien Can Pedaçet, a 100 m de la plaça Gomila. Llavors era una barriada amb mescla de gent senyorial i gent treballadora, tothom es coneixia i era com un poble, no com ara que ha tornat un desastre...